

**TLM\_Lausunto\_TORNIO\_Karungin fylliittilouhos\_SaitGobainFinlandOy\_Maa-aineslupa-asia\_18092026****Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** arkeologi Puolakka Hanna**TORNIO, KARUNGIN FYLLIITTILOUHOS, MAA-AINESLUPA-ASIA**

Meri-Lapin ympäristölautakunta on pyytänyt Tornionlaakson museolta lausuntoa Saint-Gobain Finland Oy / Weber:n maa-aineslupahakemuksesta, joka koskee Tornion Karungissa sijaitsevaa fylliittilouhosta. Lausuntopyynnön liitteinä museolle on toimitettu kuulutus, maa-aineslupahakemus ja sen liitteet, muun muassa ottamissuunnitelma (19.3.2026) ja ottamissuunnitelmakartat. Tornionlaakson museo toimii alueellisena vastuumuseona, jolle kuuluvat toimialueensa kulttuuriympäristöön liittyvät asiantuntija- ja viranomaistehtävät.

Museo on lausunut Karungin fylliittilouhosta koskevasta vesilain mukaisesta lupahakemuksesta (PSAVI/2246/2022) Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle 5.1.2023, 22.2.2023 ja 29.5.2023

***Maa-ainesten ottosuunnitelma***

Saint-Gobain Finland Oy / Weber hakee maa-aineslain (555/1981) mukaista lupaa maa-ainesten ottamiseen. Toiminta sijaitsee Tornion kaupungin alueella Karungissa, kiinteistöillä 851-431-16-3 ANGERIA, 851-431-32-2 KOULUMAA sekä 851-431-29-12 KUUSIKANGAS. Alue sijaitsee noin 20 kilometrin päässä Tornion keskustasta pohjoiseen.

Hakemuksella haetaan maa-ainesottolupaa Karungin fylliittilouhoksen louhintaan pohjaveden pinnan alapuolelta (+20.40 m N2000) 2,36 ha alueelle ja 230 000m<sup>3</sup> kokonaisottomäärälle 15 vuodeksi. Vuotuinen ottamismäärä on noin 15 000m<sup>3</sup>. Ottamisalueen koko on noin 2,36 hehtaaria. Ottosyvyys vaihtelee 4,6–25,0 metrin välillä. Toimintaa tapahtuu keskimäärin 1–2 viikkoa kesäisin sekä 1–2 räjäytystä. Räjäytystä tapahtuu arkisin kello 8–18. Kuormaamista ja kuljetusta tehdään arkipäivisin klo 6–20. Alueella ei suoriteta murskaustoimintaa. Kalliokiviainekset räjäytetään irti ja viedään Weberin Tervolan sirotetehtaalte jatkokäsittelyä varten, kiviainesta ei myöskään varastoida alueella.

Selostuksen mukaan louhoksen suunnitellulla laajennusalueella maapeitteen paksuus kallion päällä on keskimäärin 2,8 metriä. Koskemattoman alueen puut kaadetaan ja pintamaat kuoritaan ottoalueelta ja ne varastoidaan ottoalueen laidalle käytettäväksi myöhemmin maisemoinnin yhteydessä, puut ja kannot voidaan myös käyttää hyödyksi muualla. Pintamaiden varastokasat ja maa-ainesten varastokasat voidaan myös tarvittaessa sijoitella ottoalueelle siten, että ne muodostavat meluvalleja. Maa-ainesten varastointialue sijoittuu louhoksen eteläpuolelle

Vesilain mukainen lupa laskea louhoksen pohjaveden pintaa louhintajakson ajaksi sekä johtaa louhoksen kuivatusvedet alueella olevan putken ja lyhyen ojan

Tornionlaakson museon johtaja18.9.2026§ 127/2026

kautta Tornionjokeen on myönnetty 31.12.2042 saakka päätöksessä nro 75/2023, Dnro PSAVI/2246/2022. Vesilain mukaisia louhoksen kuivatus vedenjohtamista koskevia lupia alueelle on myönnetty vuodesta 1988 lähtien.

Ottosuunnitelman mukaan nyt haettavan luvan päätyttyä vuonna 2042 haetaan uusi maanottolupa toisen vaiheen ottoalueelle 15 vuodeksi. Hakemuksessa esitetyt tulevan tilanteen suunnitelmat osoittavat millaiseksi louhos muodostuu vuodeksi 2057 (toisen vaiheen loppu). Alueen loppumaisemointi aloitetaan vuonna 2057, eikä hakemuksen mukaan ole vielä ajankohtainen asia.

Maanottotoiminnan kokonaan päätyttyä on louhosta suunniteltu uimiseen soveltuvaksi lammeksi, jonka eteläranta olisi osaksi luiskattu 1:10 kaltevuudella. Muut louhoksen luiskat jätettäisiin 10:1 kaltevuuteen, jyrkät reunamat voidaan aidata sekä tarvittaessa vedenpinnan päälle jäävää rannan luiskaa voidaan muokata loivemmaksi (vähintään 1:3). Ottamisalue jää suurimmaksi osaksi pohjavesipinnan alapuolelle. Vesipinnan yläpuolelle jäävät alueet metsitetään. Louhosalueen ympäristön kasvillisuus säilytetään alueella niin hyvin kuin se on teknisesti mahdollista. Maisemoinnissa kasvualustana käytetään pilaantumaton maata ja varastoituja pintamaita. Louhoksen alueelle läjitetyt pintamaat muotoillaan pehmeästi luontoon sopeutuviksi. Ylisuuret kivet haudataan luiskaamisen yhteydessä tai poistetaan alueelta. Luiskiin ei jätetä irtaimia kiviä tai muita mahdollisia vaaratekijöitä.

#### *Suunnittelutilanne, rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema*

Suunnittelualue sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan (2015) ja Tornion yleiskaava 2021 (2009) alueille. Maakuntakaavassa louhos sijoittuu *Maatalousalueelle* (MT 5099) ja sisältyy *Maaseudun kehittämisen kohdealueeseen* (mk 8037, Liakka-Kainuunkylä). MT-Merkinnällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu erityisesti maatalouden harjoittamiseen ja jonka peltoalueet halutaan suojata sellaisilta rakentamisen ja muun maankäytön aiheuttamilta pysyviltä muutoksilta, jotka vaikeuttavat maatalouden harjoittamista.

Yleiskaavassa nykyinen louhos sijoittuu *Maa-ainestenottoalueelle* (EO, Karungin fylliittilouhos) ja louhoksen laajentamisalue *Maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta* (MU, Karungin koulun itäpuolinen alue). MU-aluetta koskevan yleiskaavamääräyksen mukaan *maa- ja metsätalousmaan hoidon lisäksi alueella voidaan säilyttää ja kehittää hyviä ulkoilumahdollisuuksia. Siksi määräämämme, että alueelle sallitaan maa- ja metsätalouteen liittyvä sekä haja-asutusluonteinen asunto- ja loma-asuntorakentaminen. Rakennuspaikan tulee olla pinta-alaltaan vähintään 1 hehtaari. Peltoalueelle on sallittua vain maatalouteen liittyvä rakentaminen. Uudisrakentaminen tulee sijoittaa aukeilla alueilla jo olevien tilakeskusten yhteyteen tai pellon vaihtumisyöhykkeeseen. Alueella sallitaan ulkoilua ja virkistystä palvelevien rakennelmien rakentaminen.*

Yleiskaavassa on lisäksi osoitettu EO alueen pohjoisrajalle *Suojeltava muinaisjäännös* (sm) sekä koko alueelle Tornionjokilaakson *Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue* merkinnällä ma/v. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden luettelo (VAMA 2021) on päivitetty yleiskaavan voimaan tulon jälkeen, eikä lupahakemuksen kohteena oleva alue sisälly enää valtakunnallisesti arvokkaan alueen rajauksen sisälle. Lähin yleiskaavassa

Tornionlaakson museon johtaja

18.9.2026

§ 127/2026

suojeltavaksi osoitettu rakennetun kulttuuriympäristön kohde, Karungin koulu, sijaitsee 250 metrin päässä louhoksesta luoteeseen.

Alueella ei ole tarkempaa kaavaa, mutta louhos rajautuu luoteisosastaan Karungin asemakaavaan (1984), jossa viereinen alue on osoitettu *Puistoalueeksi* (P). Louhokselle johtava tie on tällä puistoalueella.

Lupahakemuksen kohteena oleva avolouhos sijaitsee Häkkisenmäellä Karungissa ja sen ympärillä on metsää ja taimikkoa. Häkkisenmäki muodostaa sen pohjoispuolella sijaitsevan Huruvaaran kanssa Tornionjoen laaksoa rajaavan selänteen, jonka länsirinteeseen ja joenrannalle Karungin kirkonkylän asutus sijoittuu. Alle 300 metrin etäisyydellä louhoksesta sijaitsee 4-5 asuinrakennusta sekä päiväkotia, koulu, urheilukenttä ja valaistu kuntorata/hiihtolatu. Asutuksen ja ottoalueen välissä on metsätalousmaata. Suunnittelun kohteena oleva ottoalue on historiallisen ilmakehän aineiston perusteella ollut metsätalousmaata varsinaisen louhinnan aloittamiseen vuonna 1979 asti. Alueella on ollut pienimuotoisempaa ottotoimintaa tai tutkimuksia jo 1960-luvulla.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan suunnitellun ottotoiminnan jatkuessa vuosikymmeniä maisemointitoimenpiteitä olisi hyvä edistää jo ottotoiminnan aikana alueen maisemoinnin nopeuttamiseksi.

#### *Arkeologinen kulttuuriperintö*

Aivan ottoalueen rajalla sijaitsee tunnettu muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäänös **Häkkisenmäki** (*tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000030773*). Kyseinen muinaisjäänöskohde on otettu riittävällä tavalla huomioon sekä maa-ainesten ottosuunnitelmassa, että lupahakemuksen liitekartoissa, joihin muinaisjäänösalue on merkitty selkeästi. Muinaisjäänöksen etäisyys nykyisen ottoalueen reunaan on vain noin 40 metriä. Ottoaluetta ei olla tulevaisuudessa laajentamassa muinaisjäänöksen suuntaan eikä sen lähelle ole suunniteltu muita uusia toimintoja.

Tornionlaakson museo on lausunut aiemmin kolme kertaa Karungin fylliittilouhokseen ja sen lähellä sijaitsevaan muinaisjäänökseen liittyen (5.1.2023, 22.2.2023 sekä 29.5.2023). Tässä yhteydessä lähin tunnettu kohde **Häkkisenmäki** on tarkastettu ja inventoitu vuonna 2023. Tämän lisäksi vuonna 2023 inventoitiin kiinteistöllä 851-431-29-12 KUUSIKANGAS sijaitseva ottoalueen koillisosa, jolta ei havaittu uusia kiinteitä muinaisjäänöksiä. Näiltä osin tieto alueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä on ajan tasalla.

Nyt käsiteltävässä lupahakemuksessa ilmoitetusta ottoalueesta on inventoimatta ainoastaan kiinteistön 851-431-16-3 ANGERIA puolelle jäävä kaakkoisosaa, joka jää vuonna 2023 inventoidun alueen sekä eteläisen läjitysalueen väliin. Maa-ainesten ottamissuunnitelmassa ilmoitetaan, että nyt käsiteltävänä olevalla lupahakemuksella haetaan lupaa maanottotoiminnalle ainoastaan liitekartoissa (esim. "Nykyinen tilanne") esitettyyn B-linjaan asti, jonka itäpuolelle jäävä alue on nimetty 2. vaiheen ottoalueeksi, jonka ottoon on tarkoitus hakea uusi lupa vuonna 2042. Koska kyseisellä alueella ottotoimintaa ei ole tarkoitus aloittaa nykyisellä luvalla, vaan sille haetaan tulevaisuudessa uutta lupaa, ei kyseistä aluetta tarvitse inventoida nyt, vaan inventointi voidaan suorittaa seuraavan lupahakemuksen yhteydessä. Vastaavasti ottotoimintaa kyseisellä alueella ei

Tornionlaakson museon johtaja18.9.2026§ 127/2026

voida aloittaa eikä siihen voida myöntää lupaa ilman uutta inventointia, mikäli ottotoimintaa halutaan jatkaa ottoalueen B-linjan itäpuolella sijaitsevaan kaakkoisosaan jo ennen vuotta 2042.

Tornionlaakson museolla ei ole muilta osin huomautettavaa Karungin fylliittilouhosta koskevasta lupahakemuksesta.

Teija Ylimartimo  
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

**Jakelu**

Meri-Lapin ympäristölautakunta  
Meri-Lapin ympäristöpalvelut  
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö  
Lupa- ja valvontavirasto